



جمهوری اسلامی ایران

وزارت علوم، تحقیقات و فناوری

برنامه درسی

دوره کارشناسی

رشته فقه و مبانی حقوق اسلامی



گروه: علوم انسانی

به استناد مصوبه جلسه ۸۶۱ مورخ ۹۴/۳/۱۶ شورای عالی برنامه ریزی آموزشی

بِسْمِ اللَّهِ الرَّمَّانِ الرَّحِيمِ

برنامه درسی دوره کارشناسی رشته فقه و مبانی حقوق اسلامی

کمیته: الهیات و معارف اسلامی

رشته فقه و مبانی حقوق اسلامی

مقطع کارشناسی پیوسته

با استناد نامه شماره ۲۱/۱/۱۱۵۱۶۲ مورخ ۹۴/۶/۱۶ مبنی بر اجرای مصوبه هشتصد و شصت و یکمین جلسه شورای عالی برنامه ریزی آموزشی مورخ ۹۴/۳/۱۶ درمورد تایید برنامه های بدون و دارای مجوز اجرای دانشگاه های گروه یک تا زمان بازنگری در شورای عالی برنامه ریزی آموزشی و با عنایت به مصوبه جلسه مورخ ۸۴/۲/۱۲ شورای برنامه ریزی آموزشی دانشگاه فردوسی مشهد در مورد برنامه کارشناسی پیوسته رشته فقه و مبانی حقوق اسلامی، این برنامه تا زمان بازنگری مصوب تلقی می شود.



عبدالرحیم نوه ابراهیم

مدیر شورای عالی برنامه ریزی آموزشی

لؤلؤ

برنامه درسی رشته فقه و مبانی حقوق اسلامی



تهیه و تدوین در

کمیته برنامه ریزی درسی گروه فقه و مبانی حقوق اسلامی
دانشکده الهیات شهید مطهری دانشگاه فردوسی



این مجموعه در تاریخ ۱۲ اردیبهشت ۱۳۸۴ به تصویب بیست و دومین جلسه شورای برنامه ریزی آموزشی دانشگاه
فردوسی رسیده و قابل اجرایی باشد.

امری

فهرست مطالب

۶	درآمد.....
۱۱	الف - دروس عمومی.....
۱۲	ب - دروس پایه.....
۱۳	ج - دروس تخصصی.....
۱۵	د - دروس اختیاری.....
۱۶	شرح درسها.....

بخش اول

شرح دروس پایه به ترتیب معین

۱۸	صرف (۱).....
۱۹	صرف (۲).....
۲۰	نحو (۱).....
۲۲	نحو (۲).....
۲۳	نحو (۳).....
۲۴	قرائت و درک متون معاصر.....
۲۵	قرائت و درک متون مطبوعاتی.....
۲۶	مهارتهای ترجمه.....
۲۷	تاریخ و سیره پیامبر اکرم <small>صلی الله علیه و آله</small>
۲۹	تاریخ و سیره پیشوایان معصوم <small>علیهم السلام</small>
۳۱	منطق (۱).....
۳۲	منطق (۲).....
	کلام و عقاید اسلامی.....

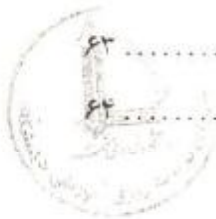


۳۵	آشنایی با فلسفه و عرفان اسلامی
۳۷	کلیات علوم حدیث
۳۹	آشنایی با تفسیر قرآن کریم
۴۱	اعراب قرآن و حدیث
۴۲	مبادی عمومی فقه
۴۳	مبادی خصوصی فقه
۴۴	مبادی اصول
۴۶	روش تحقیق و مرجع شناسی فقه و اصول

بخش دوم

شرح دروس تخصصی به ترتیب معین

۵۰	اصول فقه (۱)
۵۱	اصول فقه (۲)
۵۲	اصول فقه (۳)
۵۳	اصول فقه (۴)
۵۵	فقه (۱)
۵۶	فقه (۲)
۵۷	فقه (۳)
۵۸	فقه (۴)
۵۹	آیات الاحکام (۱)
۶۰	آیات الاحکام (۲)
۶۱	فقه تطبیقی (۱)
۶۲	فقه تطبیقی (۲)
۶۳	قواعد فقه (۱)
۶۴	قواعد فقه (۲)

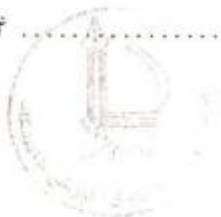


۶۵ تاریخ فقه و اجتهاد در مذاهب اهل سنت
۶۷ تاریخ فقه و اجتهاد در مکتب تشیع
۶۸ مبانی استنباط احکام مستحدثه
۷۰ کلیات علم حقوق
۷۲ مباحثی از حقوق مدنی (قواعد عمومی قراردادها)
۷۴ حقوق خانواده (۱)
۷۵ حقوق خانواده (۲)
۷۷ حقوق جزای عمومی اسلام
۷۹ حقوق جزای اختصاصی اسلام
۸۱ آئین دادرسی مدنی
۸۳ آئین دادرسی کیفری
۸۴ زبان تخصصی (۱)
۸۵ زبان تخصصی (۲)

بخش سوم

شرح دروس اختیاری

۸۷ کلیات علوم قرآنی
۸۸ حقوق اساسی
۹۰ حقوق بین الملل عمومی اسلام
۹۲ حقوق تجارت
۹۳ آرایش ترمی دروس
	جدول زمان بندی شده دروس کارشناسی فقه و مبانی حقوق اسلامی در طرح بازنگری
۹۴ (آرایش ترمی دروس)



درآمد

یکی از بایسته‌ترین نیازها در مسیر تحوّل نظام آموزش عالی و تحقیقات کشور بازبینی پیوسته برنامه‌های جاری به هدف رفع نقایص و کاستی‌ها و تحقق بایسته‌های نوین است که خوشبختانه این امر در اولویتهای جاری وزارت آموزش و تحقیقات و فن‌آوری قرار گرفته است. بی‌گمان دروس رشته‌های الهیات، به‌ویژه فقه و مبانی حقوق اسلامی به دلیل درگیر بودن با نیازهای عینی اجتماع که دمبدم در حال تحوّل و گذار می‌باشد از این مهمّ مستثنا نمی‌شود.

از هنگام تصویب «آئین نامه واکذارى اختیارات برنامه‌ریزی درسی به دانشگاهها» در تاریخ ۷۹/۲/۱۰ توسط وزیر محترم وقت علوم تحقیقات و فناوری و به دنبال اهتمام جدی‌تر مسئولان محترم دانشگاه فردوسی مشهد به این مقوله، جنب و جوش و تحرک مضاعفی در ساحت برنامه‌ریزیهای درسی پدید آمد. در این میان کمیته بازنگری دروس رشته فقه و مبانی حقوق اسلامی مرکب از استادان مجرب و اعضای محترم هیئت علمی گروه طی فرایندی کلیه زمینه‌های مربوط به دروس این رشته را از حیث تعداد دروس، ترتیب دروس، منابع و متون درسی، شرح درسها، روشکافانه مورد بررسی و تحلیل قرار داده و سرانجام محصول این تلاش مبارک برنامه‌ای است که اکنون پیش رو قرار گرفته است.



اهداف برنامه:

در تهیه و تدوین این برنامه اهداف و رویکردهای زیر مورد توجه تام قرار داشته است:

الف - نگرش یکپارچه به دروس فقه و مبانی حقوق اسلامی به عنوان رشته مستقل دانشگاهی، در این باره، فقه و مبانی حقوق اسلامی نه به عنوان یکی از شاخه‌های الهیات بلکه به عنوان رشته‌ای با هویت یکپارچه و مستقل و دارنده اصول و مقومات و اهداف و مصالح خاص خود محسوب شده است. این نگرش جدید تأثیرات خود را در تنظیم دروس و رابطه میان آنها ببار آورده که از جمله می‌توان به تغییر عنوان دروس مشترک به دروس پایه و تنظیم نسبت جدید میان دروس پایه و تخصصی اشاره نمود.

ب - افزایش میزان اهتمام به دروس تخصصی و سعی در ایجاد تعادل و توازن لازم میان دروس پایه و تخصصی که با توجه به مصالح نفس‌الامری این رشته و رعایت قواعد باب تزاحم و تقدیم اهم بر مهم، عملاً به تغییر کفه دروس به نفع دروس تخصصی و صرف‌نظر کردن از بعضی دروس مشترک سابق و افزودن بایسته‌های تخصصی جدید انجامیده است.

ج - سعی در ایجاد انس و ارتباط نزدیکتر و محکم‌تر میان دروس فقه و حقوق و اهتمام افزون‌تر به دروس حقوقی و مطالعات تطبیقی که به افزایش قابل توجه واحدهای حقوقی منجر شده است.

د - غنابخشی مضمونی و ماهوی به برنامه از طریق کامل کردن شرح درسها، افزودن کمی و کیفی بر منابع معرفی شده حذف نظریات و آرای متروک، هماهنگ کردن عناوین و شرح درسها با مقتضیات زمان و مکان و بالا بردن ارزش و اعتبار علمی رشته فقه و مبانی حقوق اسلامی از این طریق.

با توجه به اصول فوق‌الذکر، کمیته بازنگری دروس رشته فقه و مبانی حقوق اسلامی با برگزاری دهها جلسه و نشست تخصصی و صرف وقت بسیار و مطالعات دقیق تطبیقی بر روی برنامه‌های مشابه و استفاده از رأی و نظر کارشناسان آگاه برنامه پیش رو را تهیه و تنظیم کرده است. این برنامه که در ابعاد گوناگون حاوی اصلاحات و تغییرات چشمگیر نسبت به برنامه گذشته می‌باشد، دارای مشخصات کلی ذیل است:



جمع دروس عمومی: ۱۱ واحد

جمع دروس پایه: ۴۹ واحد

جمع دروس تخصصی: ۷۲ واحد

جمع دروس اختیاری: ۱۲ واحد

جمع کل واحدها: ۱۴۴ واحد

مجموع واحدهای دروس معین ۱۳۲ واحد بوده و برای رسیدن برنامه به سقف مقرر (۱۳۶ واحد) دانشجوی باید از میان جدول دروس اختیاری ۴ واحد به اختیار خود انتخاب نماید.

در پایان گروه فقه و مبانی حقوق اسلامی دانشکده الهیات شهید مطهری آمادگی قطعی خود را برای اجرای برنامه حاضر در اسرع وقت ممکن اعلام داشته و مستدعی است با حسن مساعدت مسئولان محترم روند اجرایی تصویب نهایی آن تسریع گردد.



اهداف رشته فقه و مبانی حقوق اسلامی

- الف - تربیت مربیان و مدرّسان فقه آشنا جهت جذب به مراکز آموزشی و تأمین کادرهای آموزشی در کلیه مقاطع تحصیلی.
- ب - تربیت کادرهای متخصص در مسائل فقه و حقوق اسلامی جهت جذب و به کارگیری در نهادهای قضایی و دولتی.
- ج - تربیت فقه پژوهان کارآمد برای تأمین نیازمندیهای مراکز فرهنگی کشور.
- د - فراهم آوردن زمینه جهت گسترش پژوهشهای فقهی و حقوقی به هدف پاسخگویی به پرسشهای فراروی جامعه و نظام.
- ه - کمک به بهینه‌سازی روند تعامل نهادهای حکومتی با مراکز دانشگاهی و ارتقای زیرساختهای فقهی و حقوقی آنها.
- و - فراهم کردن زمینه تحصیل فقه و مبانی حقوق اسلامی برای علاقمندانی که امکان کسب این علوم در حوزه‌های علمیه برای آنها وجود ندارد.
- ز - ایجاد آمادگی برای ادامه تحصیل در مقاطع تکمیلی ارشد و دکترا



جدول عناوین دروس کارشناسی

فقه و مبانی حقوق اسلامی



الف - دروس عمومی

ردیف	عنوان درس	تعداد واحد	وضعیت پیشنیاز
۱	تعلیم و تربیت اسلامی	۲	-
۲	تربیت بدنی (۱)	۱	-
۳	تربیت بدنی (۲)	۱	تربیت بدنی (۱)
۴	فارسی عمومی	۳	-
۵	زبان انگلیسی عمومی	۳	-
۶	جمعیت و تنظیم خانواده	۱	-



ب - دروس پایه

ردیف	کلاس درس	عنوان درس	تعداد واحد	وضعیت پیشیاز
۱	۲۱	صرف (۱)	۲	-
۲	۲۲	صرف (۲)	۲	صرف (۱)
۳	۲۳	نحو (۱)	۴	صرف (۱)
۴	۲۴	نحو (۲)	۴	نحو (۱)
۵	۲۵	نحو (۳)	۴	نحو (۲)
۶	۲۶	قرائت و درک متون معاصر	۲	نحو (۳)
۷	۲۷	قرائت و درک متون مطبوعات	۲	نحو (۳)
۸	۲۸	مهارتهای ترجمه	۲	نحو (۳)
۹	۲۹	تاریخ و سیره پیامبر اکرم	۲	-
۱۰	۳۰	تاریخ و سیره پیشوایان معصوم	۲	-
۱۱	۳۱	منطق (۱)	۲	-
۱۲	۳۲	منطق (۲)	۲	منطق (۱)
۱۳	۳۳	کلام و عقاید اسلامی	۲	-
۱۴	۳۴	آشنایی با فلسفه و عرفان اسلامی	۲	-
۱۵	۳۵	آشنایی با تفسیر قرآن کریم	۲	-
۱۶	۳۶	کلیات علوم حدیث	۲	-
۱۷	۳۷	اعراب قرآن و حدیث	۲	نحو (۳)
۱۸	۳۸	مبایدهای عمومی فقه	۲	-
۱۹	۳۹	مبایدهای خصوصی فقه	۲	مبایدهای عمومی فقه
۲۰	۴۰	مبایدهای اصول	۲	-
۲۱	۴۱	روش تحقیق و مرجع شناسی فقه و اصول	۳	-

جمع واحدها ۴۹ واحد



ج - دروس تخصصی

کد درس	عنوان درس	تعداد واحد	وضعیت پیش نیاز
۱۰۱	اصول فقه (۱)	۴	مبای اصول
۱۰۲	اصول فقه (۲)	۴	اصول فقه (۱)
۱۰۳	اصول فقه (۳)	۴	اصول فقه (۲)
۱۰۴	اصول فقه (۴)	۴	اصول فقه (۳)
۱۰۵	فقه (۱)	۴	مبای عمومی فقه
۱۰۶	فقه (۲)	۴	فقه تخصصی (۱)
۱۰۷	فقه (۳)	۴	فقه تخصصی (۲)
۱۰۸	فقه (۴)	۴	فقه تخصصی (۳)
۱۰۹	آیات الاحکام (۱)	۲	-
۱۱۰	آیات الاحکام (۲)	۲	آیات الاحکام (۱)
۱۳۱	فقه تطبیقی	۲	مبای عمومی فقه
۱۳۲	فقه مسائل خلافتی فریقین	۲	-
۱۳۳	قواعد فقه مدنی	۲	مبای عمومی فقه
۱۳۴	قواعد فقه جزائی	۲	-
۱۱۵	تاریخ فقه و اجتهاد در مذاهب اهل سنت	۲	-
۱۱۶	تاریخ فقه و اجتهاد در مکتب تشیع	۲	-
۱۱۷	مبانی استنباط احکام مستحذنه	۲	-
۱۱۸	کلیات علم حقوق	۲	-
۱۱۹	مباحثی از حقوق مدنی (قواعد عمومی قراردادها)	۲	-
۱۲۰	حقوق خانواده (۱)	۲	-
۱۲۱	حقوق خانواده (۲)	۲	حقوق خانواده (۱)



کُد درس	عنوان درس	تعداد واحد	وضعیت پیشنهاد
۱۲۲	حقوق جزای عمومی اسلام	۲	-
۱۲۳	حقوق جزای اختصاصی اسلام	۴	حقوق جزای عمومی اسلام
۱۲۴	آیین دادرسی مدنی	۲	-
۱۲۵	آیین دادرسی کیفری	۲	-
۱۲۶	زبان تخصصی (۱)	۲	-
۱۲۷	زبان تخصصی (۲)	۲	زبان تخصصی (۱)

جمع واحدها ۷۲ واحد

برطبق مصوبه سی و پنجمین جلسه شورای برنامه ریزی آموزشی دانشگاه "فقه تطبیقی" جایگزین "فقه تطبیقی ۱" و "فقه مسائل خلافی فریقین" جایگزین "فقه تطبیقی ۲" و "قواعد فقه مدنی" جایگزین "قواعد فقه ۱" و "قواعد فقه جزائی" جایگزین "قواعد فقه ۲" شده و پیشنهادی دروس "آیین دادرسی کیفری" و "زبان تخصصی ۱" حذف می گردد.

(Handwritten signature)

